
Državni izpitni center

M 1 5 2 4 1 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

FIZIKA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2015

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

Naloga	Odgovor
1	♦ C
2	♦ D
3	♦ B
4	♦ D
5	♦ C
6	♦ C
7	♦ C
8	♦ A
9	♦ D

Naloga	Odgovor
10	♦ B
11	♦ C
12	♦ D
13	♦ B
14	♦ D
15	♦ C
16	♦ B
17	♦ D
18	♦ D

Naloga	Odgovor
19	♦ D
20	♦ C
21	♦ D
22	♦ A
23	♦ A
24	♦ D
25	♦ D
26	♦ A
27	♦ B

Naloga	Odgovor
28	♦ C
29	♦ D
30	♦ A
31	♦ C
32	♦ A
33	♦ C
34	♦ C
35	♦ D

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupno število točk IP 1: 35

IZPITNA POLA 2

1. Merjenje

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila																					
1.1	1	♦ dopolnjena preglednica <table border="1"> <thead> <tr> <th>U [V]</th> <th>m [mg]</th> <th>U^2 [V^2]</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90</td> <td>200</td> <td>8100</td> </tr> <tr> <td>140</td> <td>300</td> <td>19600</td> </tr> <tr> <td>160</td> <td>400</td> <td>25600</td> </tr> <tr> <td>190</td> <td>500</td> <td>36100</td> </tr> <tr> <td>210</td> <td>600</td> <td>44100</td> </tr> <tr> <td>240</td> <td>700</td> <td>57600</td> </tr> </tbody> </table>	U [V]	m [mg]	U^2 [V^2]	90	200	8100	140	300	19600	160	400	25600	190	500	36100	210	600	44100	240	700	57600	Vsaj 4 pravilne vrednosti U^2 ... 1 točka.
U [V]	m [mg]	U^2 [V^2]																						
90	200	8100																						
140	300	19600																						
160	400	25600																						
190	500	36100																						
210	600	44100																						
240	700	57600																						
1.2	3	♦ graf	Pravilno označene osi ... 1 točka. Pravilno vneseni izmerki ... 1 točka. Pravilno vrisana premica ... 1 točka.																					
1.3	3	♦ koeficient premice: $1,02 \cdot 10^{-5} \frac{g}{V^2}$ $k = \frac{0,7 - 0,2}{56000 - 7000} \frac{g}{V^2} = 1,02 \cdot 10^{-5} \frac{g}{V^2}$	Označeni točki na premici ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka. Enote ... 1 točka.																					

1.4	♦ masa: $m_0 = 0,10 \text{ g}$ ♦ absolutna napaka: $\Delta m_0 = 0,02 \text{ g}$ ♦ relativna napaka: $\delta_{m_0} = 0,2$	Pravilni odčitek mase ... 1 točka. Ocena napake, kar koli manjše od 0,1 g in večje od 0,01 g ... 1 točka. Relativna napaka ... 1 točka.
1.5	♦ pojasnilo: Masa je različna od nič zato, ker tehtnica brez te mase ne bi bila uravnovešena.	Kakršen koli fizikalno smiselni odgovor je pravilen.
1.6	♦ razmik: 2,1 mm $d = \sqrt{\frac{\epsilon_0 S}{2kg}} = 2,1 \text{ mm}$	Pravilen izraz ... 1 točka. Pravilen rezultat ... 1 točka.
1.7	♦ absolutna napaka: 0,16 mm $\Delta d = d\delta_d = d \frac{1}{2}(\delta_s + \delta_k) = d \frac{1}{2} \left(\frac{\Delta S}{S} + \delta_k \right) = 0,16 \text{ mm}$	Pravilen izraz ... 1 točka. Pravilen rezultat ... 1 točka.

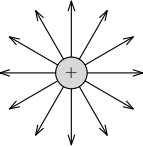
2. Mehanika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ kinetična energija: 420 J $\Delta W_k = \frac{1}{2} m_v v_v^2 = 0,5 \cdot 50 \cdot 4,1^2 \text{ J} = 420 \text{ J}$	
2.2	2	♦ sunek sile: 210 Ns $F \Delta t = m_v v_v = 50 \cdot 4,10 \text{ Ns} = 205 \text{ Ns}$	Izraz ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
2.3	2	♦ čas: 1,4 s $t = \sqrt{\frac{2h}{g}} = \sqrt{\frac{20}{9,8}} \text{ s} = 1,43 \text{ s}$	Izraz ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
2.4	1	♦ razdalja: 5,9 m $d = v_v t = 4,1 \cdot 1,43 \text{ m} = 5,86 \text{ m}$	
2.5	2	♦ pospešek: 5,3 m s⁻² $a = \frac{v_v^2}{2s} = \frac{4,1^2}{2 \cdot 1,6} \text{ m s}^{-2} = 5,25 \text{ m s}^{-2}$	Izraz ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
2.6	1	♦ sila: 260 N $F = m_v a = 50 \cdot 5,25 \text{ N} = 263 \text{ N}$	
2.7	1	♦ sprememba potencialne energije: 11 kJ $\Delta W_p = mgh = 5000 \cdot 9,8 \cdot 0,23 \text{ J} = 11,3 \text{ kJ}$	
2.8	3	♦ hitrost: 2,1 m s⁻¹ $\Delta W_{ku} = \Delta W_p - \Delta W_k = 11270 \text{ J} - 420 \text{ J} = 10,9 \text{ kJ}$ $v_u = \sqrt{\frac{2\Delta W_{ku}}{m_u}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 10850}{5000}} \text{ m s}^{-1} = 2,1 \text{ m s}^{-1}$	Energjski izrek ... 1 točka. Upoštevajte kinetične energije vozička ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
2.9	2	♦ navor: 32000 Nm $\phi = \arcsin \frac{s}{a} = \arcsin \frac{1,6}{2,5} = 40^\circ$ $M = m_u g b \sin \phi = 5000 \cdot 9,8 \cdot 1 \cdot \sin 40^\circ \text{ Nm} = 31500 \text{ Nm}$	Pravilna ročica ... 1 točka. Navor ... 1 točka.

3. Termodinamika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ temperatura: 100 °C	
3.2	2	♦ čas: 150 s ♦ toplota: 150 kJ $Q = Pt = 1,0 \text{ kW} \cdot 150 \text{ s} = 150 \text{ kJ}$	Čas ... 1 točka. Toplota ... 1 točka.
3.3	2	♦ masa: 0,45 kg $m = \frac{Q}{c\Delta T} = \frac{150 \text{ kJ}}{4,2 \text{ kJkg}^{-1} \text{K}^{-1} \cdot 80 \text{ K}} = 0,45 \text{ kg}$	Postopek ... 1 točka. Izračun ... 1 točka.
3.4	1	♦ Po času $t = 200 \text{ s}$ se začela voda izparevati in toplota se je porabljala za spreminjanje agregatnega stanja.	
3.5	2	♦ masa: 0,38 kg $m_p = \frac{Q}{q_i} = \frac{150 \text{ kJ}}{2260 \text{ kJkg}^{-1}} = 0,066 \text{ kg}$ $m_v = m - m_p = 0,45 \text{ kg} - 0,07 \text{ kg} = 0,38 \text{ kg}$	Masa pare ... 1 točka. Masa vode ... 1 točka.
3.6	2	♦ specifična toplota kocke: $900 \text{ Jkg}^{-1} \text{K}^{-1}$ $c_k = \frac{m_v c_v \Delta T_v}{m_k \Delta T_k} = \frac{0,38 \text{ kg} \cdot 4200 \text{ Jkg}^{-1} \text{K}^{-1} \cdot 15 \text{ K}}{0,41 \text{ kg} \cdot 65 \text{ K}} = 898 \text{ Jkg}^{-1} \text{K}^{-1}$	Postopek ... 1 točka. Izračun ... 1 točka.
3.7	1	♦ kovina: aluminij ♦ gostota: 2700 kgm^{-3}	
3.8	2	♦ prostornina kocke: $0,17 \text{ dm}^3$ $V_1 = \frac{F_{vzg}}{\rho \cdot g} = \frac{1,7 \text{ N}}{1,0 \text{ kgdm}^{-3} \cdot 9,81 \text{ ms}^{-2}} = 0,17 \text{ dm}^3$	Postopek ... 1 točka. Izračun ... 1 točka.
3.9	2	♦ prostornina kovine: $0,15 \text{ dm}^3$ $V_2 = \frac{m}{\rho} = \frac{0,41 \text{ kg}}{2,7 \text{ kgdm}^{-3}} = 0,15 \text{ dm}^3$ Kocka ima votle dele, ker je njena skupna prostornina za $0,02 \text{ dm}^3$ večja od prostornine kovine, iz katere je kocka.	Izračun gostote ali prostornine ... 1 točka. Utemeljitev ... 1 točka.

4. Električna in magnetizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ silnice	
4.2	3	♦ sila: $1,4 \cdot 10^{-17} \text{ N}$ $F = \frac{c_0 \cdot e_k}{4\pi \epsilon_0 r^2} = 1,4 \cdot 10^{-17} \text{ N}$ ♦ pospešek: $1,6 \cdot 10^{13} \text{ ms}^{-2}$ $a = \frac{F}{m} = 1,6 \cdot 10^{13} \text{ ms}^{-2}$	Sila ... 1 točka. Pospešek ... 1 točka. Pravilna razdalja .... 1 točka. Kandidat, ki računa z nepravilno razdaljo, dobi le 2 točki.
4.3	1	♦ Gibanje ni enakomerno pospešeno, saj sila med gibanjem proti krogli narašča.	
4.4	2	♦ energija: $5,6 \cdot 10^{-7} \text{ J}$ $W_k = \frac{e^2}{2C} = 5,6 \cdot 10^{-7} \text{ J}$	Postopek ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
4.5	2	♦ napetost: $3,8 \text{ V}$ $U = IR = 3,8 \text{ V}$	Postopek ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
4.6	1	♦ končna napetost med kroglama: $U = 0$	
4.7	2	♦ delo: $9 \cdot 10^{-8} \text{ J}$ $A_e = I^2 R t = 9 \cdot 10^{-8} \text{ J}$	Postopek ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
4.8	1	♦ Energija se zmanjša, saj sistem pri pretakanju naboja opravi nekaj dela.	
4.9	2	♦ lega: 12 cm od središča krogle z manjšim nabojem $E_1 = E_2 \rightarrow \frac{d-x}{x} = \sqrt{\frac{e_1}{e_2}} \rightarrow x = d \frac{1}{1 + \sqrt{\frac{e_1}{e_2}}} = 12 \text{ cm}$	Enakost velikosti električnih polj ... 1 točka. Pravilen rezultat ... 1 točka.

OBRNITE LIST.

5. Nihanje in valovanje

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ nihajni čas: 0,63 s $t_0 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}} = 2 \cdot 3,14 \cdot \sqrt{\frac{1 \text{ kg}}{100 \text{ N m}^{-1}}} = 0,63 \text{ s}$	
5.2	1	♦ pot: 4 m $s = 40x_0 = 40 \cdot 0,1 \text{ m} = 4 \text{ m}$	
5.3	2	♦ prožnostna energija: 0,5 J $W_{p0} = \frac{1}{2} kx_0^2 = \frac{1}{2} \cdot 100 \text{ N m}^{-1} \cdot 0,01 \text{ m}^2 = 0,5 \text{ J}$ ♦ kinetična energija: 0,5 J $W_{k0} = W_{p0} = 0,5 \text{ J}$	Izračun ene izmed energij ... 1 točka. Izračun druge energije ... 1 točka.
5.4	2	♦ hitrost: 1,0 m s⁻¹ $v_0 = \sqrt{\frac{2W_{k0}}{m}} = \sqrt{\frac{1 \text{ J}}{1 \text{ kg}}} = 1,0 \text{ m s}^{-1}$	Izraz ... 1 točka. Izračun ... 1 točka.
5.5	2	♦ lega: 7,1 cm $W_p = \frac{1}{2} W_{p0}$ ♦ $\frac{kx^2}{2} = \frac{1}{2} \frac{kx_0^2}{2}$, $x = \frac{x_0}{\sqrt{2}} = \frac{0,1 \text{ m}}{\sqrt{2}} = 0,071 \text{ m} = 7,1 \text{ cm}$	Nastavitev pogoja ... 1 točka. Izračun ... 1 točka.
5.6	2	♦ amplituda: 0,1 m (amplituda se ne spremeni) $W = W_{p0}$ $W_{p0} = \frac{1}{2} kx_0^2, x_0 = \sqrt{\frac{2W_{p0}}{k}} = 0,1 \text{ m}$	Nastavitev pogoja ... 1 točka. Izračun ... 1 točka.
5.7	2	♦ čas: 4,4 s $N = \frac{s}{4x_0} = \frac{2 \text{ m}}{4 \cdot 0,1 \text{ m}} = 5$ $t = Nt_0 = N2\pi \sqrt{\frac{2m}{k}} = 5 \cdot 2 \cdot 3,14 \cdot \sqrt{\frac{2 \text{ kg}}{100 \text{ N m}^{-1}}} = 4,4 \text{ s}$	Izračun števila nihajev ... 1 točka. Izračun časa ... 1 točka.

5.8	2 ♦ največja amplituda: 10 cm Do zdrsra zgornje klade pride, ko je pospešek spodnje klade večji od $a = \frac{F_1}{m} = \frac{5 \text{ N}}{1,0 \text{ kg}} = 5 \text{ ms}^{-2}$. Za tolikšen pospešek klad je potrebna sila vzmeti $F_V = 2ma = 2 \cdot 1,0 \text{ kg} \cdot 5 \text{ ms}^{-2} = 10 \text{ N}$, ki usterza raztezku $x = \frac{F_V}{k_V} = \frac{10 \text{ N}}{100 \text{ N m}^{-1}} = 0,1 \text{ m}$.	Izračun mejnega pospeška ... 1 točka. Amplituda ... 1 točka.
5.9	1 ♦ nihajni čas: 0,89 s (nihajni čas ni odvisen od amplitude) $t_0 = 2\pi\sqrt{\frac{2m}{k}} = 0,89 \text{ s}$	

6. Moderna fizika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
6.1	1	♦ sprememba: Jedro preide iz višjega (vzbujenega) v nižje stanje.	
6.2	2	♦ delec: proton, ${}^1_1\text{P}$	Poimenovanje ... 1 točka. Masno in vrstno število ... 1 točka.
6.3	2	♦ reakcija: ${}^{14}_6\text{C} \rightarrow {}^{14}_7\text{N} + e^- + \bar{\nu}_e$	Delno pravilna enačba ... 1 točka. Popoln zapis ... 1 točka.
6.4	2	♦ reakcijska energija: $-0,16 \cdot 10^6 \text{ eV}$ $Q = (m_N - m_C)c^2 = -0,16 \cdot 10^6 \text{ eV}$	Postopek ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
6.5	2	♦ vezavna energija: $-105 \cdot 10^6 \text{ eV}$ $W_V = (m_C - 6m_e - 6m_p - 8m_n)c^2 = -105 \cdot 10^6 \text{ eV}$ ♦ specifična vezavna energija: $-7,5 \text{ MeV}$ $w_V = \frac{W_V}{A} = -7,5 \text{ MeV}$	Vezavna energija ... 1 točka. Specifična vezavna energija ... 1 točka.
6.6	1	♦ razpadna konstanta: $3,9 \cdot 10^{-12} \text{ s}^{-1}$ $\lambda = \frac{\ln 2}{t_{1/2}} = 3,9 \cdot 10^{-12} \text{ s}^{-1}$	
6.7	3	♦ aktivnost: $0,163 \text{ s}^{-1}$ $A = \lambda N = \lambda \frac{m}{M} N_A =$ $= 3,8 \cdot 10^{-12} \text{ s}^{-1} \cdot \frac{10^{-12} \cdot 1,0 \text{ g mol}^{-1} \cdot 6 \cdot 10^{23}}{14 \text{ g}} = 0,163 \text{ s}^{-1}$	Število delcev ... 1 točka. Upoštevana koncentracija ... 1 točka. Rezultat ... 1 točka.
6.8	2	♦ čas: 11400 let $t = -\frac{\ln \frac{N}{N_0}}{\lambda} = 11400 \text{ let}$	Enačba za časovno odvisnost koncentracije ... 1 točka. Pravilen rezultat ... 1 točka.

Skupno število točk IP 2: 45